

ILIRSKÉ PROVINCE (1809-1813)

1. Ustanovitev – Schonbrunski mir Vojne med revolucionarno Francijo in fevdalno Evropo so velikemu delu naših pokrajin prinesle večkratne ozemeljske spremembe. Francoske čete so večkrat korakale tudi čez naše ozemlje. Ustanovitev Ilirskih provinc so Napoleonu napovedovali tako gospodarski kot vojaški vzroki:

- angleški zaveznici Avstriji je zaprl pot do morja (celinska zapora)
- Francijo je prek Ilirskih provinc povezal s Turčijo in Bližnjim Vzhodom, od koder je Francija dobivala bombaž in druge surovine.

2. Obseg Obsegale so 55.000 km² in imele okoli 1,5 mio prebivalcev => Kranjska, del Koroške, Goriška, Istra s Trstom, civilna Hrvaška, na desnem bregu Save z Rijeko, otoki s Primorjem, Dalmacija z Zadrom, Dubrovnik in Kotar.

3. Ureditev Uvedejo modernejšo upravo od avstrijske. Deželo so razdelili na eno vojaško in šest civilnih provinc, ki so jim načelovali intendanti. Nižja enot je bil okraj (district) ter občine (komune) z župani na čelu. sedež uprave je bil v Ljubljani, na čelu z generalnim guvernerjem – Marmont, Bertrand, Dunot, Fouche.

Provincе ustavno niso bile del Francoskega cesarstva. Francozi so pri nas uvedli le nekatere pridobitve revolucije. Predvsem temeljite reforme v upravi, sodstvu in prometu:

- funkcije fevdalcev v upravi in sodstvu so bile odpravljene
- Napoleonov zakonik je uvedel enakost pred zakonom, odpravo privilegijev, enakopravnost ver...
- ustanovljene so bile nove osnovne šole, gimnazije in "univerze" (Ljubljana in Zadar). Pouk je bil deloma v domačem jeziku. Valentin Vodnik, šolski nadzornik in ravnatelj ljubljanske gimnazije je pisal slovenske učbenike – Ilirija oživljena => prva oblika politizacije slovenske narodne zavesti.

4. Niso pa Francozi odpravili fevdalizma:-fevdalcem odvzamejo sodstvo in upravo nad podložniki

- podložniške dajatve fevdalcem so zmanjšali za 20%
- kmetje so morali plačevati zemljiški davek neposredno državi
- odpravili so cehe in uvedli gospodarsko svobodo

5. Razmere po Francozi Kmetje so bili na slabšem => vojaška obveznost (rokovnjači, beg na Štajersko), veliki davki, zapostavljena trgovina med Dunajem in Trstom => uporim, promet po morju je zaradi celinske zapore povsem zaostal. Cele gospodarske veje so se znašle v težkem položaju. Rudniki, fužine, tekstilna, tobačna in druga proizvodnja so izgubljali tržišča, podjetja so propadala.

Slovenščina je resda pridobila nekaj več pravic, vendar pa so predvsem literarni zgodovinarji to obdobje preveč zidealizirali.

6. Vrnitev Habsburžanov Leta 1813 so avstrijske čete ponovno zasedle Ilirske provincе => kraljestvo Ilirije (brez Dalmacije). Do leta 1848 je obstajala razlika med ureditvijo v nekdanjih francosko-ilirskih pokrajinah in deželah, ki so bile ves čas Avstrijo. Charles Nodier je bil glavni urednik glavnega glasila Ilirskih provinc.